

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL DARBO KODEKSO 108, 109 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
DARBO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO Nr. XII-
2603 6 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-19-1759(2) (19-10325(4))**

2019-11-21 Nr. NV-3263

Vilnius

Rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Tikslas – įgyvendinant Direktyvą (ES) 2018/957 (siekiama užtikrinti vienodo darbo užmokesčio už tą patį darbą principo taikymą ir sudaryti vienodas sąlygas komandiruojančioms ir vietos įmonėms priimančioje šalyje) pakeisti komandiruojamų į Lietuvą darbuotojų darbo sąlygų teisinį reguliavimą.

Dabartinė situacija:

- Komandiruojamiems į ES valstybę narę/EEE priklausančią valstybę atveju darbuotojams galioja minimalus apsaugos lygis, įtvirtintas Direktyvoje 96/71/EB.
- Direktyvos 96/71/EB nuostatos nustatytos Darbo kodekse ir taikomos visų užsienio valstybių darbdaviams, komandiruojantiems darbuotojus (išskyrus prekybinių laivų įgulų darbuotojus) laikinai dirbti į Lietuvą. Darbuotojams, taikomos Darbo kodekso normos, nustatančios: maksimaliojo darbo laiko ir minimaliojo poilsio laiko trukmę; minimaliųjų kasmetinių mokamų atostogų trukmę; minimalųjį darbo užmokestį; laikinųjų darbuotojų darbo sąlygas; darbuotojų saugą ir sveikatą; asmenų iki 18 m., nėsčių, neseniai pagimdžiusių ir krūtimi maitinančių darbuotojų saugą darbe; draudimą diskriminuoti darbe; darbuotojo informavimą ilgesnių nei 30 d. komandiruočių atveju ir kt. Nuostatos dėl minimaliojo darbo užmokesčio netaikomos, jei darbuotojui palankesnes sąlygas nustato jo darbo sutartis ar jam taikytina užsienio valstybės teisė, komandiruotės trukmė neviršija 30 d. per metus ir kt.
- Užsienio jurisdikcijai priklausančys darbdaviai neprivalo mokėti komandiruojamiems darbuotojams daugiau nei Lietuvoje nustatytas minimalusis darbo užmokestis, todėl dažnai už tą patį darbą jiems atlyginama mažiau nei vietiniams darbuotojams.
- Lietuva per 2018 m. komandiravo 30 629 darbuotojus (daugiausia į Vokietiją, Norvegiją, Švediją, Olandiją), priėmė 2716 darbuotojus (daugiausia iš Ukrainos).
- Direktyva 2018/957 buvo pakeistas minimalaus darbo užmokesčio reikalavimas į darbo užmokesčio reikalavimą, numatytos papildomos sąlygos (apgyvendinimo, išlaidų kompensavimo), taip pat numatomas priimančiosios valstybės narės darbo teisės taikymas ilgalaikio komandiravimo (kai komandiruotė viršija 12 mėn.) atveju ir reguliuojami kiti klausimai, susiję su kolektyvinių sutarčių (ne tik statybos sektoriuje) taikymu, vienodu požimiui į komandiruotus laikinuosius darbuotojus, komandiravimo nuostatų taikymu kelių transporto srityje ir kt.
- Direktyva 2018/957 turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2020-07-30.

Esmė, nauda. Siūloma:

1) Darbo kodekso pakeitimo projekte:

- Patikslinti, kad laikinai komandiruojamiems darbuotojams, neatsižvelgiant į teisę, taikytiną darbo sutarčiai ar darbo santykiams, turi būti taikomos ne tik Lietuvos teisės aktų, bet ir išplėstų nacionalinių (tarpšakinių), teritorinių ir šakos (gamybos, paslaugų, profesinių) kolektyvinių sutarčių normos dėl maksimaliojo darbo laiko ir minimaliojo poilsio laiko trukmės, darbo užmokesčio, minimaliųjų kasmetinių atostogų trukmės, laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų, darbuotojų saugos ir sveikatos, draudimo diskriminuoti darbe ir kt.
- Nustatyti darbo užmokesčio, vietoj dabar nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio, nuostatų taikymą komandiruojamiems darbuotojams (kelių transporto vairuotojams, vežantiems krovinius/keleivius tarptautiniais kelių maršrutais, paliekama minimalaus darbo užmokesčio nuostata); darbuotojų apgyvendinimo sąlygų, kai jį ne nuolatinėje darbo vietoje dirbantiems darbuotojams užtikrina darbdavys

bei patirtų kelionės į pagrindinę darbo funkcijų atlikimo vietą ir iš jos Lietuvos teritorijoje bei komandiruočių išlaidų apmokėjimo (jei jas numatyta apmokėti) taikymą ir kt. Šiomis nuostatomis nesiekama nustatyti privalomo išlaidų apmokėjimo, apgyvendinimo sąlygų suteikimo, tačiau jei tai bus numatyta vietos darbuotojams, analogiškai turės būti taikoma ir komandiruojamiems darbuotojams.

- Nustatyti, kad tais atvejais, kai faktinė komandiruotės trukmė viršija 12 mėn., darbo santykius reglamentuojančios normos (DK, kolektyvinės sutartys) komandiruojamiems darbuotojams taikomos visa apimtimi (ši nuostata netaikoma papildomų profesinių pensijų sistemoms).
- Patikslinti komandiruotės trukmės skaičiavimo nuostatas, nustatant, kad kai komandiruotas darbuotojas pakeičiamas tą patį darbą atliekančiu kitu komandiruočiu darbuotoju, komandiruotės trukmė laikoma bendra atitinkamų atskirų komandiruočių darbuotojų komandiruotės laikotarpių trukmė. Taip pat numatyti komandiruotės termino pratęsimą, bet ne ilgiau nei iki 18 mėn., kai užsienio valstybės darbdavys Valstybinei darbo inspekcijai (VDI) pateikia motyvuotą pranešimą.
- Patikslinti, kad darbuotojui mokami dienpinigiai ir kitos išmokos (išskyrus išmokas, skirtas su komandiruote susijusioms faktinėms kelionės, nakvynės, maitinimo išlaidoms kompensuoti) laikomi darbo užmokesčio dalimi, tik jeigu jie atskirti nuo faktinių kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidų. Nesant atskyrimo, laikoma, kad darbuotojui išmokėti dienpinigiai ir kitos su komandiruote susijusios išmokos yra skirti sus komandiruote susijusioms faktinėms kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidoms kompensuoti.
- Numatyti, kad VDI užtikrina, kad informacija apie Lietuvos teisės aktų (įskaitant kolektyvines sutartis) nuostatas dėl komandiruotam darbuotojui taikomų sąlygų (įskaitant darbo užmokesčio sudedamąsias dalis ir papildomas darbo sutarties sąlygas, taikomas ilgesnį nei 12 mėn. komandiruočių atveju), užsienio valstybių (ne tik ES narių) darbdaviams ir jų darbuotojams būtų prieinama nemokamai ir atnaujinta laiku.
- **Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo pakeitimo projekte:** Numatyti VDI pareigą Vyriausybei ir Seimui teikiamoje Darbo kodekso įgyvendinimo stebėsenos ir pasiektų rezultatų įvertinimo pažymoje nurodyti ir su komandiruotais darbuotojais susijusią informaciją.

Numatoma nauda. Komandiruojamiems darbuotojams bus taikomos tos pačios darbo užmokesčio taisyklės bei kitos tam tikros sąlygos (nustatytos teisės aktais ir aukštesnio lygmens kolektyvinėmis sutartimis), kaip ir vietiniams darbuotojams, todėl bus geriau užtikrinamos komandiruojamų darbuotojų teisės į tinkamas darbo sąlygas, konkurencija tarp vietinių ir komandiruojančių bendrovių taps sąžiningesnė.

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Įstatymų įsigaliojimas – 2020-07-30.

Derinimas. Projektai be pastabų suderinti su Susisiekimo, Finansų ministerijomis ir „Sodros“ valdyba, įvertintos Teisingumo, Vidaus reikalų ministerijų ir VDI gautos pastabos. Projektams pritarta Trišalės tarybos 2019-09-24 posėdyje.

Projektai svarstyti 2019-11-12 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. 8 706 61 803, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lt